

ნოდარ შენგელია

რამდენიმე დოკუმენტი შავშეთის, იმერხევისა და მაჭახლის ლივების შესახებ

წარმოდგენილი დოკუმენტები ინახება ანკარის თაფუსა და კადასტრის არქივში, მისი შიფრია: 324; ზომა: 10X30 სმ. წყაროს თარიღი არსად არ უზის, მხოლოდ ერთ პატარა მინაწერშია თარიღი, ჰიჯრის 1175 წლის 20 საფარი, რაც ევროპული წელთაღრიცხვით 1761 წლის 20 სექტემბერს შეესაბამება. ძველი ალბათ ამ პერიოდშია შედგენილი, სხვა ცნობა წყაროს დაწერის თაობაზე ჩვენ არ გაგვაჩნია. შავშეთის, იმერხევისა და მაჭახლის მოკლე დავთარი ძალიან საინტერესოა აღნიშნული რეგიონის სოციალურ-ეკონომიკური ისტორიის არა ერთი საკითხის გასათვალისწინებლად. მასში მრავალი საყურადღებო ცნობაა შავშეთის, იმერხევისა და მაჭახლის ისტორიის გასათვალისწინებლად. წყაროში ჩამოთვლილია დღემდე სრულიად უცნობი სოფლების სახელები, მათზე შეწერილი გადასახადებით. მნიშვნელოვნადაა წარმოდგენილი ოსმალური ფეოდალიზმისათვის დამახასიათებელი ფეოდალური ტერმინოლოგია, როგორცაა შემოსავალი ბით ალ მალიზე, მალი გაიფზე, საუბარია ვაკუფების მფლობელებზე, მალი მეფკუდზე, იავასა და კაჩკუნზე, ჯამი შერიფის ნაკვეთებსა და იმერხევის მირლივების ხასებზე. საუბარია გარეულ ცხოველებზე და ფრინველებზე, მათზე გაწერილ შემოსავლებზე.

ნაშრომში ასევე გაწერილია გადასახადები შამი ხანზე, შირაზე, სამღებროებზე, ბოლოს დაჯამებულია მათი საერთო რაოდენობა, იგი შეადგენს 60000 ახჩას. შემდეგ საუბარია შავშეთის ნაჰიეზე. ჩამოთვლილია თითოეული სოფელი მათზე შეწერილი გადასახადებით. სოფელთა საერთო რაოდენობაა 37. აქვეა ნაჩვენები თითოეული სოფლისადმი შეწერილი გადასახადების ოდენობა. ირკვევა, რომ შავშეთის ნაჰიეს სოფლებზე შეწერილი ოსმალური გადასახადების და ვალდებულებების საერთო რაოდენობაა 397620.

შემდეგ, ქვემოთ საუბარია იმერხევის ნაჰიეზე იმერხევის ლივაში, წყაროში ჩამოთვლილი სოფლების სახელწოდება დღემდე ჩვენთვის სრულიად

უცნობი იყო. ჩვენ არ ვიცოდით მათი არც სახელები და არც მათზე შეწერილი გადასახადების ოდენობა.

წყაროში მომდევნო გვერდებზე საუბარია იმერხევის ლივაზე, მაჰმუდ ბეგის ხასებზე, მიწის ნაკვეთებზე და იმ შემოსავლებზე, რომლებიც გაწერილია ბეით ალ მალის, მალი გაიფის, მალი მეფკუდის, იავასა და კაჩკუნის გადასახადებზე ვაკუფების ნაკვეთების გამორიცხვით. აქვე დადგენილია გადასახადები სამღებროებზე, შავ დამლაზე, ბაზარზე გასატანი საქონლის ბაჟზე, ქერის ბაჟზე, საგანგებოდაა საუბარი ფოცხვერის ტყავზე ხსენებულ ლივაში და სხვ.

შემდეგ საუბარია იმერხევის ლივაში არსებული ნაჰიეს სოფლების რაოდენობასა და მათზე შეწერილ გადასახადებზე. უცნობია თუ რა სახის გადასახადებზეა საუბარი. პირდაპირ ჩამოთვლილია თითოეულ სოფელზე შეწერილი გადასახადების ოდენობა, ჩვენ არ ვიცით თუ რაზეა ეს გადასახადები შეწერილი, აქ პირდაპირ საუბარია საერთო გადასახადებზე და არა რომელიმე სახეობის გადასახადზე. აქვე ჩამოთვლილია 23 სოფელი მათზე შეწერილი გადასახადებით. არ ვიცით, თუ რა სახის გადასახადებზეა საუბარი. ამ გადასახადთა საერთო რაოდენობაა 125862 ახჩა.

შემდეგ საუბარია შავშეთის ლივაში შემავალ ნაჰიეზე. მასში წარმოდგენილია 13 სოფელი მათზე შეწერილი გადასახადების ოდენობით. წყაროში მითითებული სოფლების სახელები აქამდე ჩვენთვის სრულიად უცნობი იყო, ამჯერადაც შავშეთის ლივაში შემავალი სოფლების გადასახადთა საერთო რაოდენობაა 67196 ახჩა.

ბოლოს, საუბარია აჰმედ ბეგის ხასებზე მაჭახლის მირლივაზე. აქვე საუბარია მიწის ჩამონაჭრებზე აღნიშნულ ლივაში. აღნიშნულია შემოსავალზე ბეით ალ მალის, მალი გაიფის, სავაკუფო მამულების, მალი მეფკუდის, იავასა და კაჩკუნის თაობაზე მათზე ვაკუფების ხარჯის გამოკლებით და ჯამი შერიფის გადასახადის გამოკლებით. იგი შეადგენს 2000 ახჩას. აქვეა რეგისტრირებული გადასახადების რაოდენობა სამღებროებზე, შავ დამლაზე, ბაზარზე გასაყიდ და გატანილ საქონელზე. იგი შეადგენს 2000 ახჩას. აქვეა მითითებული შემოსავალი ფოცხვერის ტყავზე. ასევე არაა დავიწყებული შემოსავლის რაოდენობა გარეულ ფრინველებზე, მათი რაოდენობაა 500. აქვე ჩამოთვლილია 19 სოფელი მათზე შეწერილი გადასახადების ოდენობით. ბოლოს შეჯამებულია მათი საერთო რაოდენობაც. იგი შეადგენს 105791 ახჩას. აქვე წარმოდგენილია შავშეთის ლივაში შემავალი შავშეთის ნაჰიეს სოფლებიც. მათი რაოდენობა სულ 9 სოფელია. აქედან ზოგიერთი სოფლის შემოსავალთან ერთად მი-

თითებულია გადასახადების წილი. აქვე მოცემულია ლივანას ლივაში შემავალი ლივანას ნაჰიეს სოფელთა სახელწოდებანიც. იგი სულ ოთხი სოფლითაა წარმოდგენილი. მათი საერთო ჯამია 150900 ახჩა, იგი შეადგენს 203229 ახჩას. ასეთია ძალიან მოკლედ ხსენებული რეგიონების არქიტექტონიკა.

უნდა აღინიშნოს, რომ დღემდე ჩვენ არ გვქონია ხსენებული რეგიონის შესახებ რაიმე ინფორმაცია. ზემოთ მოტანილი ცნობები უთუოდ მეტად საყურადღებოა აღნიშნული რეგიონის ისტორიის შესახებ. ჩანს, რომ ჩამოთვლილი ცალკეული სოფლები მათზე შეწერილი გადასახადებითა და შემოსავლებით მეტად ღირებული ძეგლია. მსგავსი ხასიათის წყარო დღემდე თითქმის არ გაგვანდა, გარდა ორიოდე ნაშრომისა, რომლებიც ორიოდე ნაშრომისა, რომლებიც XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე გამოქვეყნდა.¹ ამდენად, აღნიშნული წყაროს მონაცემთა შემოტანა ჩვენს სამეცნიერო მიმოქცევაში უთუოდ დიდი შენაძენია ქართული ისტორიოგრაფიისათვის.

ჩვენს მიერ მოძიებული და გამოსაქვეყნებლად წარმოდგენილი წყარო ბევრ საინტერესო საკითხს მოფენს შუქს. წინამდებარე პუბლიკაციაში წარმოდგენილია რამდენიმე ათეული სოფლის სახელწოდება; მათზე შეწერილი გადასახადების რაოდენობა და სხვა მონაცემები. წყაროში ნათლადაა ნაჩვენები ოსმალური ფეოდალიზმისათვის დამახასიათებელი ფეოდალური ინსტიტუტები. სამწუხაროა, რომ ჯერ-ჯერობით თურქეთის არქივებში აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით სხვა მასალას ჯერჯერობით ვერ მივაკვლიეთ, თუმცა მომავალში სავსებით შესაძლებელია ახალი მასალების მოძიება.

¹ ზ. ჭიჭინაძე. ევფრატისა და იმერხევის გათათრება. თამარ მეფე და ევფრატის ტაძარი. ივერია. №129. 1895 წ. 13 ივნისი. სამაჰმადიანო საქართველო შავშეთ-იმერხევი. სახალხო საქმე. №3. 1918 წ. 4 მარტი.

შავშეთის ლივა

მეჭმედ ბევის ხასები ხსენებულ მირლივაში

მიწის ნაკვეთი ხსენებულ ლივაში

შემოსავალი ბეთ ალ მალისა თუ ის 10000-ზე ნაკლებია და მალი გაიფის, მალი ვაკუფის მფლობელია, მალი მეფკუდის, იავასა და კარკუნის თაობაზე ხსენებულ ლივაში. ვაკუფის გარდა ჯამი შერიფის ნაკვეთებისა და იმერხევის მირლივას ხასები. 10000

შემოსავალი ლომებისა ხსენებულ ლივაში 2000

ასა ჰაფირისა და ბალაბანისა ხსენებულ ლივაში ვაკუფების გამოკლებით 3000.

შემოსავალი სასაკლავოსი სათლეთის ციხის რაბათში. წელიწადში 35000.

შემოსავალი საქონლის შეფასებითი ღირებულებისა შავ დამლაზე, ბაზრის ბაჟზე და ქილის ბაჟზე ხსენებულ რაბათში

შემოსავალი შამი ხანეზე, შირა ხანეზე, სამღებროებზე ხსენებულ რაბათში 6000

საერთო ჯამი 60000.

ჯაბლითის ციხის რაბათის ნახევარი შემოსავალი 23329.

სოფელი მურულილი ახლოსაა სათესველ დაკლასლანთან, ექვემდებარება ხსენებულს.

შემოსავალი 16987

სოფელი მალუდრა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4225

სოფელი სამხილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 14985

სოფელი მახარლია ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5357

სოფელი ბარლითი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2000

სოფელი თალიბანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2943

სოფელი ასსუსა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6643

სოფელი ფირ აღილეთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3275

სოფელი გელია ბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 7375

სოფელი ვაფკა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4214

სოფელი დვაბირლისი ახლოსაა დერ აქსილთან, გუსლილთან და ჰარბუნლოსთან, ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 25593

სოფელი გურხანილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4932

სოფელი შეიხთუბანი ახლოსაა სათესველ ურბვალთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 8000

ლოად მოყად
حاشيا بنام محمد بك ميرلواک م
الطاقمت در لواء مزبور
مصولت بيست الطار عوام اون بيگدني اند و مار فامېد و مار مولوب و مار مولوب
و بوه و قاچون در لواء م غير لزاوقا تاجان غربه مططح يا و وحاشيات
ميرلواک اميرجو
حادث ۱۰۰۰۰

مصول لومت قدېمه در لواء م ۲۰۰۰
اسات حائر و باذبان از واج در لواء م غير از اولاب م ۲۰۰۰
مصول بويه خانه در رباط قلعه و ماملت نر سنه ۲۵۰۰
مصول احسان و احاربه و تضاد جاه و باج بازار با چکيد در رباط م
۱۶۰۰۰
مصول عنن خانه و غيره خانه و بويه خانه در رباط م ۵۰۰
مکون ۱۰۰۰۰

ناحيه موყاد در لواء م
نصف رباط قلعه و جابلت صيد ۳۳۲۹
قره موروميل مع مزرعه مائلاستان تاجن م صيد ۱۶۹۸۲
قره مائلوواره تاجن مزبور صيد ۱۲۲۵
قره ماصيد تاجن م صيد ۱۸۹۸۵
قره ماطارلوه تاجن م صيد ۵۶۵۲
قره باکلت تاجن م صيد ۲۰۰۰
قره طالمباک تاجن م صيد ۱۳۹۸۲
قره اسفويه تاجن م صيد ۱۶۸۲
قره پيراهملت تاجن م صيد ۲۹۷۵
قره کلماييل تاجن م صيد ۳۳۷۵
قره وابله تاجن م صيد ۱۲۱۸
قره دواميرلور م درکمند و کوسلېد و حارپونلې تاجن مزبور صيد ۲۵۵۹۲
قره کورخاند تاجن م صيد ۱۹۳۲
قره صحح تويان مع مزرعه اوربواز تاجن م صيد ۸۰۰۰
قره کوچک تاجن م صيد ۲۳۰۰۰

ღრე მლაქმე ტაქე მ ჯმდ 1202
 ღრე მცხე ტოქან მლა ტაქე მ ჯმდ 1999
 ღრე ზორეკ ტაქე მზებორ ჯმდ 10020
 ღრე მარო მც მზრე მ ანქე ტაქე მ ჯმდ 1982
 ღრე მკოლ ტაქე მ ჯმდ 22000
 ღრე მრანკოლ ტაქე მ ჯმდ 21228
 ღრე მორექე მც მზრე მ ღრე მარო ტაქე მ ჯმდ 11000
 ღრე მანე ტაქე მ ჯმდ 0200
 ღრე მონოქან ტაქე მ ჯმდ 2200
 ღრე მმეხორ ტაქე მ ჯმდ 1800
 ღრე მკმდ ტაქე მ ჯმდ 2 221
 ღრე მრეხე ტაქე მ ჯმდ 2902
 ღრე მცხე ტოქან მკოქ ტაქე მ ჯმდ 2201
 ღრე მოქე ტაქე მ ჯმდ 29182
 ღრე მლოტ ტაქე მ ჯმდ 0829
 ღრე მდოქან ტაქე მ ჯმდ 1912
 ღრე მორქდ ტაქე მ ჯმდ 1991
 ღრე მკაქრეკ მც მზრე მ მრამდოქმეხან ტაქე მ ჯმდ 2222
 ღრე მარბაროქ ტაქე მ ჯმდ 1952
 ღრე მოროქოლ ტაქე მ ჯმდ 2202
 ღრე მრეხე მც მზრე მ აქლან მკე არ ტაქე მზებორ მ ნოქლოქო მ მრამდოქო ტაქე მ
 ჯმდ 1291

მკონ 29220

ნახე მამრეო მრ ლოქ ამრეო

ღრე მნალსერ ტაქე მ ჯმდ 2200
 ღრე მერამ ტაქე მ ჯმდ 1000
 მკონ 12200

ღრე მამლან მც მზრე მც ტაქე მრდოქოქ ჯმდ 20000

ღრე მბარქ მც მზრე მც მრდოქოქ ჯმდ 10000 ჯმდ მც 12000
 მკონ 22000

ქმან 10002

მმარ მლი მდ მდენ

ღრე მამატმერ ტაქე მ ჯმდ 0999

იმერხევის ლივა

მაჰმუდ ბეგის ხასები ხსენებულ მირლივაში

მიწის ნაკვეთები ხსენებულ ლივაში

შემოსავალი ბეთ ალ მალის, მალი გაიფის, მალი მეფკუფის ვაკუფების მფლობელის, მალი მეფკუდის, იავა და კაჩკუნისა ხსენებულ ლივაში, ვაკუფების ნაკვეთების გამოკლებით 5000

შემოსავალი სამღებროებზე წელიწადში 2400

შემოსავალი საქონლის შეფასებით ღირებულებაზე, შავ დამლაზე, ბაზარზე გასატან საქონლის ბაჟზე და ქერის ბაჟზე 2500

შემოსავალი ფოცხვერის ტყავზე ხსენებულ ლივაში 1000

შემოსავალი ასამ ხავზე, ბალაბანზე და ანჯაზე ხსენებულ ლივაში 1000
ჯამი 12000

იმერხევის ნაჰიე ხსენებულ ლივაში

სოფელი კალებარი ახლოსაა სათესველ დიქლუსთან და ხსენებული ციხის რაბათთან ჯამი 5000

სოფელი ჯვარსლავ ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 1500

სოფელი ავბიკილერე ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4982

სოფელი კირკლაური ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4300

სოფელი დაბჭური ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6800

სოფელი კაბანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 1600

სოფელი დასმინლი ახლოსაა სათესველ კარავანთან, ლაბუნილთან და დულალთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5275

სოფელი ქვემო ადიე ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5100

სოფელი მარბელი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 800

სოფელი რალუს ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4582

სოფელი ბარქუნილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4766

სოფელი რაქილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 8038

სოფელი ბილე ბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 1088

სოფელი კულუ ვირზელი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2057

სოფელი ბარლუჯი ახლოსაა სათესველ კუნდასთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4112

სოფელი ბურავაკი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 31333

სოფელი ზილითი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3029

სოფელი აგარა ახლოსაა ზემოსთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2332

სოფელი სვარსკაკი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6062

სოფელი დარბანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 13900

სოფელი აგრაველი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 10000

სოფელი ნუკადი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5306

სოფელი მამასი ახლოსაა სათესველ აგარნიასთან და ხსენებულ სილაკსალ-
თან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2631

საერთო ჯამი 125862

შავშადის ნაპიე შავშადის ლიეაში

ჩილდირის იჯმალ დაეთრის დაწვრილებითი აღწერის მიხედვით, აჭარაში სა-
ზარდოს ნაპიეში 20000 ახჩიანი ფეხოსნების ყოფნა საჭიროა. შავშეთის ლი-
ეაში მოიყარონ თავი.

სოფელი კანდია ახლოსაა სათესველ ზაკალისკავთან ექვემდებარება ხსენე-
ბულს ჯამი 6000

სოფელი დიღარზნეთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2000

სოფელი თავზილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2000

სოფელი აგარა ახლოსაა სათესველ სავბედ მაბიქთან ექვემდებარება ხსენე-
ბულს ჯამი 2068

სოფელი სივასი ახლოსაა სათესველ სურსა ვარკილთან ექვემდებარება ხსენე-
ბულს ჯამი 6439 წილი 2147

სოფელი კურალითი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4293 წილი 1431

სოფელი სიმლა ახლოსაა სათესველ დითვარნიესთან და რასიჰადთან ჯამი
10000

სოფელი დინეთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 10000

სოფელი ბებიავილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2000

სოფელი ქარლლუთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 7000

სოფელი კიბალი ექვემდებარება ხსენებულს, ხასლეთი ახლოსაა კასულ სიმა-
კარისთადთან ჯამი 14332

სოფელი ბალკამი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3248 წილი 1624

სოფელი ჩეკურ სირასპი ახლოსაა სათესველ ჩიკარ დასილავეჯიკთან ექვემდე-
ბარება ხსენებულს ჯამი 5504

სოფელი კაკიალუთი ექვემდებარება ხსენებულს კიავეა 1100

საერთო ჯამი 67196

ჯამი 20058

ექვსი ათასი ახჩა მშენებლობისთვის იხარჯება, ხსენებული მუსტაფა ფაშას
უდიდებულესობით არზრუმის მშენებლობისთვის და შესაბამისად არსებული
ფაქტების თაობაზე. ცნობა მივიღე ასეთი მოვლენების დროს იმერხევის სანა-
ხებიდან. ხსენებული კაზას გამოსწორება აუცილებელია. დაიწერა 20 საფარს
1175 წლისა.

ლოაზ ამერხო

მაცხა ბნამ მხოო. ბკ მერ ლოაზ მذكور

المطالما در لواز مزبور

مصور بيمت المارو مار شايچو مار مولوبو مار مٹفود و ہوا و ناچنوں در لواز

مذكور ممر از اوتابك مطبعت ۵۰۰۰
مصول ہومہ خانہ فر سنہ ۱۲۵۰

مصول احتساب مع احبارہ و تصانہ سياه و ہاج بازار و ہاج كهد ۲۵۰

مصول ہوست وند در لواز م ۱۰۰۰

اسام عاود ہاكنبان و انجہ در لواز مذكور ۱۰۰۰

۱۲۰۰۰

ناحیہ ذامیر خود در لواز م

فرہہ فلع ہار مع مزرعہ ذ دكلو و رباط فلع مزبورہ مصل ۵۰۰۰

فرہہ جوارستان تابع م مصل ۱۵۰۰

فرہہ اویہ ہلرہ تابع م مصل ۱۹۸۲

فرہہ فرقلاور تابع م مصل ۱۲۰۰

فرہہ طہور نام دیگر مصل ۱۸۰۰

فرہہ فہان تابع م مزبور مصل ۱۶۰۰

فرہہ ناسمیل مع مزرعہ ذ قرہ وان و لہونہ و خود تابع م مصل ۵۱۲۵

فرہہ اطیوہ ذ سلا تابع م مصل ۵۱۰۰

فرہہ مریک تابع م مصل ۸۰۰

فرہہ زلور تابع م مصل ۱۵۸۲

فرہہ ہاركونك تابع م مصل ۱۳۶۱

فرہہ راکمل تابع م مصل ۸۰۲۱

فرہہ ہلمیل تابع م مصل ۱۰۸۵

فرہہ قولو ووزمیل تابع مزبور مصل ۱۰۵۲

فرہہ ہارلوج مع مزرعہ ذ لوندہر تابع م مصل ۱۱۱۲

فرہہ ہوزہ وان تابع م مصل ۲۱۳۳

فرہہ زملمیت تابع م مصل ۲۰۲۹

فرہہ اکارہ مع علما تابع مزبور مصل ۳۳۳۲

მაჭახლის ლივა

აჰმედ ბეგის ხასები ხსენებულ მირლივაში

ბუკატაა / ნაკვეთები /10 ხსენებულ ლივაში

შემოსავალი ბეთ ალ მალისა, რომელიც 10000-ზე ნაკლებია, მალი გაიფისა, მალი მეფკუფისა, მალი მეფკუდისა და იავასა და კარკუნისა ხსენებულ ლივაში, ვაკუფების ხარჯის გამოკლებით და ჯამი შერიფის გადასახადის გამოკლებით 2000

შემოსავალი სამღებროებიდან, შავ დამლაზე, ბაზარზე გასაყიდად გატანილი საქონლისა და ლიალის ბაჟისა ხსენებულ ლივაში 2000

შემოსავალი ფოცხვერის ტყავზე ხსენებულ ლივაში

ჰასან ჰაკირისა და ბალაბანზე და ალიმაჯზე ალვარე სამვანიეს ვაკუფზე 500
საერთო ჯამი 5100

მაჭახლის ნაჰიე ხსენებულ ლივაში

სოფელი აკლამი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5500

სოფელი სამედ ბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6600

სოფელი დირლუსი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6690

სოფელი ზირფაქი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4500

სოფელი აბრადი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2993

სოფელი აღუდბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 10000

სოფელი ჰუქუბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4500

სოფელი აგარბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3000

სოფელი ბადკუბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 1000

სოფელი ადარნასე ლუმირეთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 10000

სოფელი გვაკსამილი ახლოსაა სათესველ ბიკასლურთან და აგრამთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3280

სოფელი აგარა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5550

სოფელი სემიდბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 11000

სოფელი კვარა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4389

სოფელი ჰაჯლისირი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3000

სოფელი მილქული ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5500

სოფელი ავჯინილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 8895

სოფელი მალისი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3400

ჯამი 105791

შავშეთის ნაჰიე შავშეთის ლივაში

სოფელი თბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 29660

სოფელი ოგრე ბექილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2500

სოფელი სულლისი ახლოსაა სათესველ სურბია ვარკილთან ექვემდებარება

ხსენებულს ჯამი 6439, წილი 4293

სოფელი კურალითი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4293, წილი 2862

სოფელი ზემო შეიხთუბანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 18000

სოფელი შიპარიზ ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5000

სოფელი მუბარეთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 7000

სოფელი აგრანა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3248, წილი 1624

სოფელი დაკამი აკილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5500
76438

ლივანას ნაჰიე ლივანას ლივაში

ჩიფთი აჰმედისას სოფლიდან ექვემდებარება ხსენებულს 8000

სოფელი გვარა სიჰანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 9000

სოფელი არლუნი სეფერ ბეგის კაზადან ჯამი 2000

სოფელი კარინდათური ახლოსაა სათესველ აბრამთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3000

ჯამი 150900

საერთო ჯამი 203229

ლოად მაჯილ

حاصد بنام احمد بك مير لواد م

المناطقات در لواد مذکور

مصول بهتالعال معلوم که اون بهیکنندالمد و مال شاهجو مال مولود و
مال مولود و موال و قاجلون در لواد مزبورہ غیر از اوقاف جامع عربہ مطاع
پاسا ۲۰۰۰

مصول بقرہ خانہ و تضاد سماء و باج بازار و باجی لعال در لواد مذکور
۲۰۰۰

مصول پونت معلوم در لواد مذکور در اوقاف - موادہ اوقاف م ۵۰۰

ناحیہ ماجیل در لواد م ۵۱۰۰

قریہ اکدم تاپین م حصد ۵۵۰۰

قریہ حصد بهید تاپین م حصد ۱۱۰۰

قریہ دیرلور تاپین م حصد ۱۱۹۰

قریہ ذنقات تاپین م حصد ۱۵۰۰

قریہ ابراد تاپین م حصد ۲۹۳

قریہ خلودبیل تاپین م حصد ۱۰۰۰۰

قریہ حکوبیل تاپین م حصد ۱۵۰۰

قریہ اکارید تاپین م حصد ۲۰۰۰

قریہ باد لورید تاپین م حصد ۱۰۰۰

قریہ ادارتہ قومیرت تاپین م حصد ۱۰۰۰۰

قریہ کوالساحیل مع مزرعہ بلاخوری و اکرام تاپین م حصد ۲۲۸۰

قریہ اکارہ تاپین م حصد ۵۵۵

قریہ بیلاکید تاپین م حصد ۵۰۹

قریہ صمیم تاپین م حصد ۱۱۰۰۰

قریہ فواره تاپین م حصد ۱۲۸۹

قریہ با چلمسر تاپین م حصد ۲۰۰۰

ღრე მელიკოლ ჯაჲი მ ჯილ 6500

ღრე აოჲილ ჯაჲი მ ჯილ 2495

ღრე მღერ ჯაჲი მ ჯილ 2600

იკონ 105291

ნახე მოჲად ჲი ჲოად მოჲად

ღრე ჲიჲილ ჯაჲი მ ჯილ 29160

ღრე აოკროიკილ ჯაჲი მ ჯილ 2500

ღრე მოღერ მღ მღრე დღოიბი ჲარღილ ჯაჲი მ ჯილ 2429 ჯე 1243

ღრე ჲორღილ ჯაჲი მ ჯილ 1243 ჯე 1222

ღრე მოიღილ ჲაღი ჲაღი მ ჯილ 18000
ღრე მოღერ ჲაჲი მ ჲაღი 18000

ღრე მოღერ ჲაჲი მ ჯილ 3000
ღრე აკრან ჲაჲი მ ჯილ 2218 ჯე 1722

ღრე ჲაღი მღილ ჲაჲი მ ჯილ 5500

იკონ 28628

ნახე ჲოად ჲი ჲოად ჲოად

ღრე მოღერ დღილ ჲაჲი მ ჯილ 5000

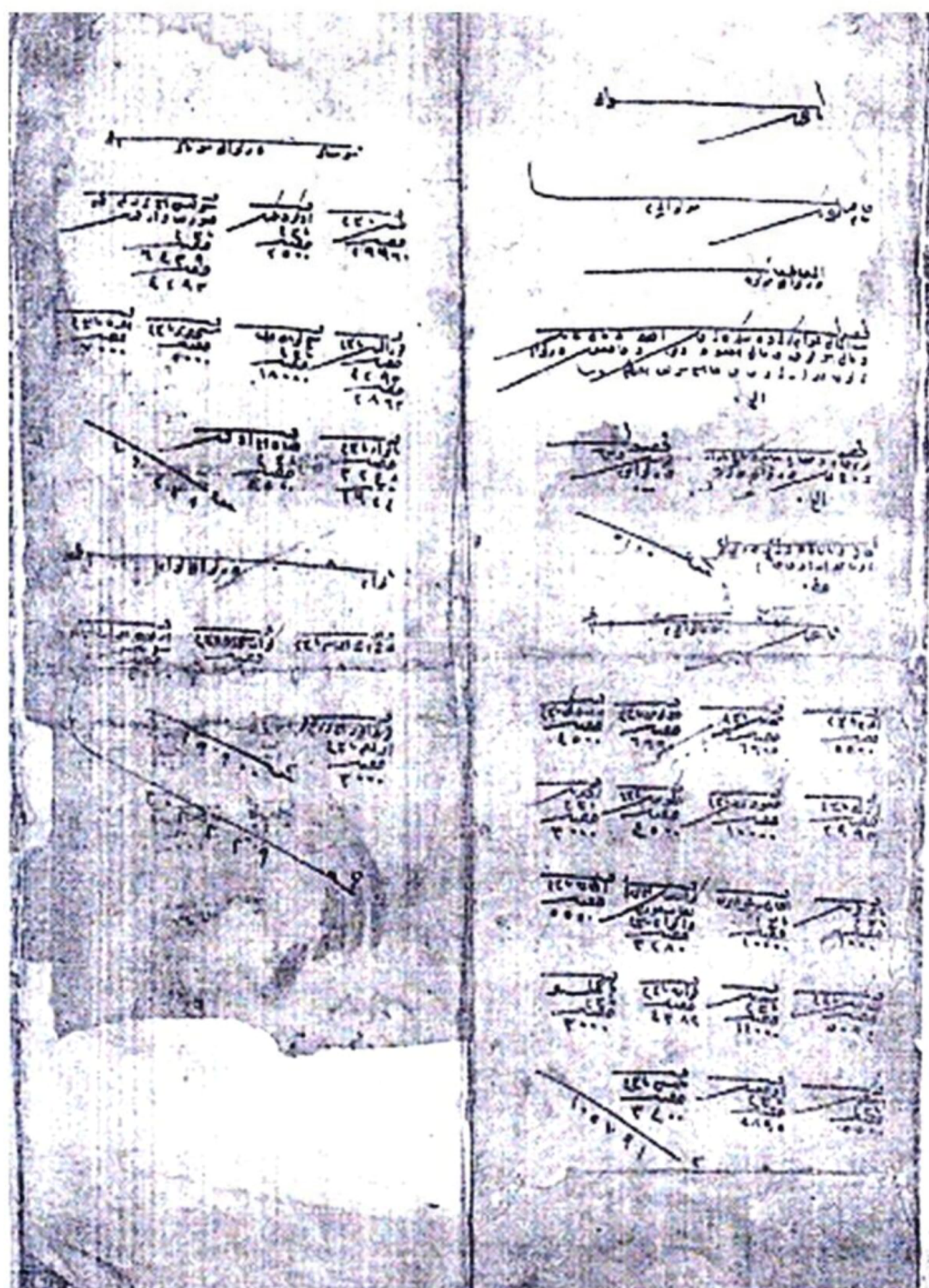
ღრე კოარე მოღილ ჲაჲი მ ჯილ 9000

ღრე აოღონ ჲილ ჲილ დღილ ჲილ ჲილ 2000

ღრე ჲილ ჲილ ჲილ ჲილ ჲილ ჲილ 2000

იკონ 150900

იკონ 20229

შენიშვნები:

1. ლივა – იგივეა, რაც სანჯაყი.
2. ხასები – სახელმწიფო მიწების კატეგორია, რომელიც სამხედრო ან ადმინისტრაციული სამსახურის პირობით ეძლეოდათ სულთნის საგვარეულო წევრებს /ხასი სელათინ/, სულთანს/ ხასი ჰუმაიუნ/, სულთნის საგვარეულოს ქალებს მზითვად და სარჩენად /ბაშმაქლიქ/.
3. ბეთ ალ მალი – ბეთ სახლი, მალი ქონება, ე.ი. სიმდიდრის სახლი; ხაზინა ბეთ ალ მალი ეწოდებოდა უმემკვიდრეოდ გარდაცვლილთა და საერთოდ უპატრონოდ დარჩენილი ქონების შემნახველ დაწესებულებას. იხ. ს. ჯიქია. XVIII ს-ის თურქული დოკუმენტი ოქროს ციხის შესახებ. *თსუ შრომები*. ტ. 91. აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია. თბ. 1960, გვ. 176.
4. მალი გაიფ – სიტყვა-სიტყვით ნიშნავს დაკარგულ საქონელს, ჩამოწერილ თანხას, იგი საფინანსო უწყების მიერ ხშირად იხმარებოდა დოკუმენტების შედგენისას და გარკვეული თანხის უქონლობის, დანაკლისის გამომხატველი ტერმინი იყო.
5. მირ ლივა – სანჯაყის/ლივას/ ბეგი, ერთთულიანი ფაშას სამხედრო წოდება.
6. რაბათი – ციხის გამაგრებული ნაწილი. იგი მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა თავდაცვითი საქმიანობის დროს. რაბათში იყო კონცენტრირებული ძირითადი ძალები, რაბათის არსებობა რომელიმე ციხეში აუცილებელი იყო მისი თავდაცვისუნარიანობისთვის.
7. შამი ხანე – თაფლის სანთლის დამამზადებელი სახლი. ადგილი, სადაც ხდებოდა თაფლის სანთლის წარმოება.
8. შირა ხანე – ადგილი, სადაც მზადდებოდა ტკბილეული. სახლი, სადაც აწარმოებდნენ ყოველგვარ ტკბილეულს.
9. 1175 წლის 20 საფარი – 20 სექტემბერი 1761 წლისა.
10. მუკატაა – მიწის ნაკვეთი, რომლის შემოსავალი სახელმწიფოს მიერ ფისკალური მიზნით გარკვეული დროით იჯარის წესით გაიცემოდა სამხედრო და სამოხელეო თანამდებობის პირზე. მუკატაას მფლობელს სახელმწიფოს მიერ ბოძებული სათანადო დოკუმენტების საფუძველზე ევალებოდა გადასახადის აკრეფა და გარკვეული წილის სახელმწიფოსთვის ჩაბარება.

Nodar Shengelia

**SEVERAL DOCUMENTS ABOUT SHAVSHETI, IMERKHEVI
AND MACHAKHELA LIVAS**

Summary

The documents are kept at Ankara Tapu and Kadaster Archive, №324. Defter regarding the villages of Shavsheti, Imerkhevi and Machakhela is interesting in terms of the socio-economic history of the region. The sources reflect the names of some unknown villages and the taxes they were imposed. They also provide the terms used in the Ottoman Empire during Feudalism.